

Polarisatie? Vergroot je kennis en luister

Tekst
Akke Tick

Beeld
Sjoerd Beugelsdijk

Scholen open, scholen dicht ... de argumenten van schoolbestuurders vliegen op het moment dat dit artikel geschreven wordt ons via diverse media om de oren. Vele standpunten, vele meningen. Het was een prettig toeval dat De VBS juist nu sprak met hoogleraar en intern toezichthouder Sjoerd Beugelsdijk over zijn boek 'De verdeelde Nederlanden'. Een gesprek over dat scholen leefwerelden bij elkaar kunnen brengen, maar ook kunnen segregeren. Over de school als McDonalds waar je onderwijs bestelt. Over verantwoordelijkheid.

Zwarte Piet, boeren en stikstof, corona: Nederland polariseert. In 'De verdeelde Nederlanden' laat Beugelsdijk zien dat wij in een perfecte storm terecht zijn gekomen. Globalisering en individualisering hebben tot sterk uiteenlopende visies op identiteit geleid. Beugelsdijk: 'Polarisatie is dat leefwerelden steeds verder uit elkaar komen te staan en dat mensen steeds minder begrip krijgen voor de leefwereld van de ander. Doorgeplagen diversiteit eigenlijk, segregatie.'

Maak kleine klassen de norm

Kinderen leren en ontdekken samen, dat is het ideaalbeeld van de school. Tegelijkertijd kan het onderwijs ook tot segregatie leiden. Beugelsdijk: 'Dat zie je bijvoorbeeld heel sterk met de toegang tot schaduwonderwijs. Dat vind ik echt heel kwalijk. Iets publiekelijk wordt op grond van het individuele belang een marktproduct.' Is dat nog te stoppen? 'Soms ben ik optimistisch gestemd omdat Onderwijsraad, SER en dergelijk het gevaar van segregatie erkennen. Op een ander moment ben ik pessimistisch omdat het zo snel toeneemt. Feit blijft dat factoren die tot segregatie leiden vrij structureel zijn. Dat betekent dus dat je er doelbewust mee aan de slag moet.'

Beugelsdijk analyseert niet alleen maar draagt ook oplossingen aan. 'Ik snap dat er discussie is over onderwijskwaliteit en dat het moeilijk is om personeel te vinden. Een gouden knop bestaat niet, maar is er wel eentje die heel dichtbij komt: maak kleinere klassen de norm. De kwaliteit van onderwijs gaat dan omhoog, de docent - waar je gelijk even een deel administratie weghaalt - heeft meer plezier in het werk en de verschillen tussen leerlingen kunnen meer aandacht krijgen, wat ook ouders weer blij maakt.'

Voor de creatie van kleinere klassen zijn er twee actoren aan zet, vervolgt Beugelsdijk. 'Het

“
'Leuk, jij denkt er anders over, vertel!, als we dat nu eens in alle scholen hangen'

Zijn boek is toegankelijk geschreven en is interessant voor iedereen die te maken heeft met de polariserende samenleving die steeds zwaardere eisen aan ze stelt. De directeur, leerkracht, bestuurder en ouder kunnen allemaal iets uit dit boek halen.

Vanuit historisch perspectief en verbanden leggend onderzoekt Beugelsdijk waar deze polarisatie vandaan komt. Het onderwijs komt in zijn boek geregeld aan de orde en is ook de focus van ons gesprek.

ministerie van OCW moet kleinere klassen de norm maken en structureel hiervoor geld vrij maken. Structureel geld betekent stoppen met de Nederlandse trend om structurele uitgaven tijdelijk te financieren. En zo duur is het niet. We hebben 8.5 miljard gestoken in NPO, een fractie hiervan is nodig om kleine klassen te bewerkstelligen. De tweede actor is de gemeente voor huisvesting, want kleinere klassen vragen om meer ruimte. Er staan veel panden in binnensteden leeg, kantoren worden minder gebruikt. Daarvan zou je dus ook schoolgebouwen kunnen maken.' Klinkt eenvoudig, maar hoe komt het dat het niet gebeurt? Beugelsdijk: 'Heel simpel, het heeft geen prioriteit. Bij ons allemaal niet want de overheid dat zijn wij.'

Neem de regie en draag verantwoordelijkheid

Beugelsdijk kijkt enerzijds naar de overheid als systeem maar ook naar de individuele verantwoordelijkheid. De druk op het onderwijs is groot, dat erkent ook Beugelsdijk. Toch plaatst hij, en dat past bij zijn constatering 'de overheid dat zijn wij', ook kanttekeningen bij hoe we ermee omgaan. 'We besteden soms best wel veel tijd aan praten over de druk, over de ander die iets moet doen of vervelend doet, over de verantwoording en over de overheid, terwijl we misschien ook wel eens meer naar onszelf kunnen kijken en de regie zouden kunnen nemen. Bijvoorbeeld: doe het minimum aan verantwoording en laat de rest zitten. Door geen nee te zeggen en naar de ander te wijzen, organiseren we soms ook ons eigen ongeluk.' 'Ouders stellen zich soms net zoals bij McDonalds op: ik bestel onderwijs. Hun eigen aandeel in de vorm van ouderbetrokkenheid zoals ouderavonden en meehelpen bij uitstapjes, nemen ze dan niet op zich. Overigens begrijp ik het ook wel. Ouders vertalen de druk die ze zelf op de arbeidsmarkt ervaren naar het onderwijs toe.' Als hoogleraar binnen de universiteit maar ook als intern toezichthouder bij VBS-lid de Groningse Schoolvereniging probeert Beugelsdijk zijn analyses voor te leven. 'Ik kaats geregeld de bal terug en vraag naar de eigen inzet. Bij verzoeken van ouders is de vraag: Moeten we dat als school doen? Waar stap jij als ouder in? Die vragen kan

Sjoerd
Beugelsdijk

iedereen in de school, in de maatschappij zich stellen. Je geeft dan ruimte aan individualisering in combinatie met eigen verantwoordelijkheid.'

Er is hoop ...

Hoe zwaar de materie en de reden tot zorg over polarisatie in Nederland ook is, het boek eindigt hoopgevend met verandarsuggesties die te maken hebben met gedrag en structuur. Daarbij is opvallend dat je in het boek Beugelsdijk niet kunt vangen in een kamp: links, rechts, markt, overheid ... hij bekijkt ze allemaal kritisch. Het boek 'De Verdeelde Nederlanden' is meer dan ooit een aanrader! 🍌

Sjoerd Beugelsdijk is hoogleraar aan de faculteit Economie en Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij is tevens lid van het bestuur van VBS-lid de Groningse Schoolvereniging. Zijn boek 'De verdeelde Nederlanden, hoe een perfecte storm een klein land dreigt te splijten (en wat we daaraan kunnen doen)' is uitgegeven door Balans.

Hoe verklaar je polarisatie aan kinderen?

Ben of ken jij een kinderboekenschrijver en wil je het boek mee omschrijven naar een kinderboek? Neem dan contact op met Sjoerd Beugelsdijk.